

Çatalhüyük

Niektórzy zadają sobie pytanie: jak stara jest (czy też była) najstarsza cywilizacja? Często nawet poświęcają całe życie na szukanie odpowiedzi na to pytanie.

Zgodnie ze stanem wiedzy na dzień dzisiejszy, najstarszą jest neolityczna Çatalhüyük, która swą nazwę zawdzięcza zamieszkiwanemu przez nią miastu. Szacuje się, że jest to prawdopodobnie pierwsze miasto w historii ludzkości.

Odkryciem tego niezwykłego znaleziska, usytuowanego na południowym skraju Wyżyny Anatolijskiej może się poszczycić brytyjski archeolog James Mellaart.

Çatalhüyük rozłożone jest na dwóch wzgórzach, oddzielonych doliną rzeki. Osada na wzgórzu zachodnim pochodzi z okresu chalkolitu i była zamieszкана po opuszczeniu wzgórza wschodniego u kresu epoki neolitycznej.

Szacuje się, iż Çatalhüyük zostało założone ok. 8500 r.p.n.e. Zamieszkiwało ją do 10 tysięcy ludzi, którzy zajmowali się rolnictwem oraz hodowlą zwierząt.

Kultura jej mieszkańców była jedną z bardziej rozwiniętych w dziejach ludzkości.

Intrygującym jest fakt, iż miasto nie posiadało murów obronnych, co sugeruje, iż nie powstało z przyczyn obronnych przed zagrożeniem z zewnątrz. Potwierdza to również brak jakichkolwiek śladów walk.

Miasto na obszarze 20 ha obejmowało ok. tysiąc domów. Budynki były wznoszone z suszonych na słońcu cegieł w systemie plastra miodu - stykały się ze sobą, jedynie w niektórych miejscach tworząc podwórka.

Większość życia toczyła się na dachach, które ułożone tarasowo, tworzyły coś w rodzaju szlaków komunikacyjnych. Dachy służyły również za miejsce nocnego odpoczynku.

Jako że budynki były "zlepione", "ulice" tworzyły dachy, to do samych domów schodziło się w dół, bezpośrednio po drabinach.

Jak można się spodziewać, pomieszczenia nie posiadały okien, a oświetlane były jedynie ogniem z paleniska, z którego dym był odprowadzany przez dach.

Prawdziwym "złotem" Çatalhüyük był obsydian (szkło wulkaniczne), z handlu którym mieszkańcy czerpali największe zyski. Pozyskiwano go z pobiskiego wygasłego wulkanu. Eksportowany był np. do starodawnego Jerycha.

Wiadomo, iż mieszkańcy Çatalhüyük żywili się zbożami i roślinami strączkowymi, owcami, kozami, oraz mięsem zwierząt łownych - turów, jeleni i dzikich świń.

Çatalhüyük był nie tylko swoistym domostwem, ale również ośrodkiem kultu religijnego. Tamtejsze wierzenia nawiązywały do zasady dualizmu, wiary w moc kobiecej płodności i męskiej mocy poczęcia. Znalaziono tu np. figurkę Bogini Matki - symbol kobiety w połogu, częstej inspiracji twórczej.

Kulturze Çatalhüyük nieobcy był również taniec. W ruinach odnaleziono 387 żurawich kości, z czego część stanowiła szkielet skrzydła. Nacięcia na kościach umożliwiały mocowanie "skrzydeł" do ramion.

To, iż mieszkańcy neolitycznego miasta do tańca zakładali kostiumy ptaków, potwierdzają naścienne malowidła.

Pomieszczenia kultu religijnego były bogato zdobione malowidłami i reliefami. Wśród nich jest najprawdopodobniej najstarsza zachowana mapa na świecie - jest to zarys planu miasta z ok. 80 budynkami. Mapa obejmuje również wulkan i pochodzi prawdopodobnie z ok. 6200 r.p.n.e.

Jednak naukowców nurtuje pytanie wciąż bez odpowiedzi:

Dlaczego w ok. 4000 r.p.n.e. nagle zanikł kult Bogini Matki, a wraz z nim jedno z najstarszych iast na świecie.

Ponieważ prace wykopaliskowe trwają od 60 lat XX w. miejmy nadzieję, iż czas przyniesie odpowiedź na wszystkie pytania.